

Cursus Torah

**(23) Parasjat Ki tissah (II), parasjat
Wajjaqhêl & parasjat P'qoedé**

Driebergen, 13 november 2012

Willem J. Ouweneel

Ki tissah (II), Wajjaqhêl ('en hij verzamelde'), P'goedé ('getelde') (Ex 34-40)

Ki tissah (II): Ex 34 (verbondsvernieuwing)

Wajjaqhêl: Ex 35:1-38:20 (bouw van de tabernakel)

P'goedé: Ex 38:21-40:38 (kosten, priesterkleding, opbouw en inwijding van de tabernakel)

Onderverdeeld:

I. Ex 34-36 (1e les)

II. Ex 37-40 (2e les)

Nieuwe stenen tafelen (34:1-4)

Israël na rebellie principieel teruggebracht onder de wet, maar op basis van het genadig verbond van vs10-28!

Vs1 'u' = 'voor jezelf' (Rasji: want 1^e heb je gebroken)

Vs1 > 4: 2^e set door Mozes uitgehouwen! (1^e set door God zelf uitgehouwen):

- 1^e set: type van Jesjoea (net als Mozes zelf!)
- 2^e set: type van de gelovigen (op wie geschreven wordt wat op de 1^e set stond: vs28b; Dt 10:1v.; 2 Ko 3:3!)

Vs3 nu alleen (vgl. Ex 24!)

3^e (?) '40 dagen'

7 opklimmingen, waarvan 2 (3?) x 40 dagen

Vs2 vanuit de 'tent van ontmoeting' (33:7) opnieuw de berg op: 2^e (rabbijnen: 3^e) '40 dagen' (vs28a)

Eerste 40 dagen: Ex 24:12–32:15

Tweede 40 dagen: Ex 32:30–33:4 [aldus bijv. Ibn Ezra, maar in Ex niet duidelijk!]

Derde 40 dagen: Ex 34:2–28 (zie Dt 9:18,25; 10:10)

Vgl. Jesjoea's 2x 40 dagen: verzoeking in de woestijn (Mt 4:2) & na zijn opstanding (Hd 1:3)

De Godsverschijning (34:5v.)

Vs5 JHWH daalt neer in de ‘wolk’ (*Sjechina*)

Vs6 ‘ging voorbij’: vgl. 33:22!

JHWH roept eigen naam uit én wat die naam inhoudt:

- barmhartig (< > ellende; vgl. *misericordia*)
- genadig (< > rechteloosheid; ook: Gods gunst)
- lankmoedig (geduldig met overtreders)
- rijk aan goed(ertieren)heid (weldadigheid) & trouw

Zie Ne 9:17; Ps 86:15; 103:8; 145:5; Jl 2:13; Jn 4:2

Volgorde

Ex 20:5v. eerst oordeel, dan barmhartigheid

Ex 34:7 eerst barmhartigheid, dan oordeel

Oude verbond blijft formeel een ‘bediening van dood’ & ‘veroordeling’ (2Ko 3:7,9), maar door de genade wordt toch nog een deel van Israël gered

Vgl. Rm 3:25v.: de zonde niet ‘toegerekend’

Israëls rebellie aanleiding tot deze veel heerlijker openbaring van God (maar alleen ‘van achteren’, 33:23)

Kinderen boeten voor hun ouders!?! (34:7)

Vs7a: de goede daden van het volk werken door tot in duizenden generaties (accumulatie)

Vs7b: de boze daden van het volk werken door tot in de vierde generatie *van hen die Mij haten* (vgl. 20:5; Dt 5:9)

Niet: God straft de kinderen voor de zonden van de ouders (vgl. Ez 18); *wel*: kinderen ervaren de gevolgen *als ze zelf even slecht zijn* (rabbijnen: zelfs accumulatief)

Aanbidding, smeekbede (34:8v.)

Vs8 resultaat bij Mozes: haast > aanbidding

Vs9 herhaalt bede (33:13-16), nu niet op basis van recht (belofte! 32:12v.), maar van genade (vgl. 33:14-16)

Mozes vraagt:

- vergeving (> offerdienst nodig)
- verkiezing ('neem ons [opnieuw!!] aan als uw erfdeel') (vgl. 33:16; Dt 32:8v.: Israël niet onder een engel, maar wordt Gods eigen 'verantwoordelijkheid')

Verbondsvernieuwing (34:10-26)

Vs10vv. God antwoordt positief (op basis van genade!), belooft wonderdaden (Nachmanides: *Sjechina* & Mozes' stralende gezicht! vs10: 'voor *jou* doen!'), maar herhaalt ook de voorwaarden (vs12-26): *volkomen afzondering* (vs14 vanwege Gods naijver [20:5]):

(a) vs12-17 *negatief* (afzondering ván het heidendom) (toepassing voor ons: geen afgoderij: 1Ko 6:10; 10:14; 2Ko 6:16; Ef 5:5; Ko 3:5; 1Jh 5:21)

(b) vs18-26 *positief* (afzondering tót God)

Dubbele afzondering (a) (34:12-17)

(a) vs12-17 *negatief (afzondering van de volken)*:

Vs12 geen verbond met heidenen

Vs13v. vernietiging van hun afgoderij

Vs15v. niet eraan meedoen

Vs17 niet zelf afgodsbeelden maken

Geen enkele vermenging met de ‘wereld’ (vgl. 1Jh2:15-17) (> toewijding aan de Heer)

Dubbele afzondering (b) (34:18-26)

(b) *Positief (afzondering tót God, nl. door de hoogtijden):*

Vs18 *Pèsach/Matsot* > vs19v. de wijding óf lossing van de eerstgeborenen (Ex 12 > 13)

Vs20 de sabbat

Vs22 *Sjavoe 'ot & Soekkot* ('rond de jaarwisseling'!)

Vs23v. opkomstplicht (3 eigenlijke pelgrimsfeesten: vgl. 23:14,17; Dt 16:16), met bescherming van God

Vs25v. geen zuurdeeg, eerstelingsvruchten, bokje

2x schrijven (Ex 34:27v.)

Vs27 Mozes schrijft (basis van de Torah!) (Nachmanides: Mozes had al eerder geschreven [Ex 24:2], maar 1^e verbond vervallen)

Mozes type van de Middelaar ('met *jou* & met Israël')
(type van Jesjoea: Gl 3:19)

Vs28a 40 etmalen zonder eten & drinken!

Vs28b God schrijft op de 2^e set tafelen wat op de 1^e set stond (vs1; Dt 10:2): schrijft op ons wat op Jesjoea geschreven stond (2Ko 3:3,6)

Mozes' stralende gezicht (a) (34:29-35)

Vs29 Mozes daalde volgens rabbijnse traditie af op de 10^e van de 7^e maand > later *Jom Kippoer*

lett. 'zijn gezicht zond stralen [lett. horens] uit' (> Vulgata 'horens' > Mozes van Michelangelo)

Vs29 Mozes weerspiegelt de heerlijkheid van de God bij wie hij was geweest! (niet de vorige keren! nú God geopenbaard in genade) > bedekking nodig (vs33-35)

Vs30 vrees voor Gods heiligheid & eigen verdorvenheid

Mozes

De 'Mozes' van
Michelangelo
(met horentjes!)

Mozes' stralende gezicht (b) (34:29-35)

Ibn Ezra: de glans bleef op Mozes' gezicht tot zijn dood!

Vgl. toepassing van Paulus (2Ko 3): als het 1^e verbond met heerlijkheid gepaard ging, hoeveel te meer dan het 2^e verbond!

Nú is het 't gezicht van *Jesjoea* (getypeerd door Mozes) dat straalt (2Ko 3:18; 4:6) en ligt op Israël de 'bedekking', die eens zal worden weggenomen (bij de komst van *Jesjoea*; vgl. Zc 12:10)!

Sabbatsgebod (35:1-3)

Parasjat Wajjaqhêl: Ex 35:1-38:20

Vs1 volk verzameld > heffer & halve sikkel betalen

Vs2 7e sabbatsgebod na Gn 2:2v.; Ex 16:23-29; 20:8-11; 23:12; 31:13-16; 34:21; zie verder Lv 19:3,30; 23:3; 26:2; Nm 15:32-36; Dt 5:12-15; 16:8 (totaal **14** x)

Toetssteen van gehoorzaamheid én herinnering aan het einddoel van al Gods wegen: ‘ingaan in de rust’ (vgl. Ps 95:11; Hb 3+4)

Vs3 geen vuur: eigen activiteit & comfort

Hefoffer (35:5–36:2)

Vs5-19 heffer voor de tabernakel (aangekondigd in Ex 25) (herhaling van alle materialen & onderdelen)

Vs20-29 uitvoering: materialen aandragen én spinnen ('vrijwillig hart'! vgl. 1Kr 29:14; Ps 110:3 > Ef 2:10; 2Ko 9:7) (vs22 ringen: contrast met 32:3!)

Nú kan de bouw van de tabernakel plaatsvinden, als zegel van het herstelde verbond

35:30–36:2 Bezaleël & Oholiab (kracht & wijsheid van de 'Geest van God'! vgl. 2Ko 3:5)

Bouw van de tabernakel (a) (36)

Vs3-7 er was méér dan genoeg! (vgl. 2Ko 8+9)

(1)De eigenlijke tent

- Vs8-13 het onderste (linnen) tentkleed
- Vs14-18 het 2e (geitenharen) tentkleed
- Vs19 het 3e en 4e tentkleed
- Vs20-34 de planken van de tabernakel (met de voetstukken & dwarsbalken)
- Vs35-38 de 2 gordijnen in de tabernakel

Einde 1e les

Bouw van de tabernakel (b) (37)

(2) Inhoud van de tabernakel (37):

- Vs1-9 de ark des verbonds
- Vs10-16 de tafel der toonbroden
- Vs17-24 de kandelaar
- Vs25-29 het gouden reukofferaltaar

Herhaling tot in details: niets van de tabernakel kan gemist worden, alle onderdelen zijn voor God belangrijk!

Bouw van de tabernakel (c)

(Ex 38:1-20)

(3) De inhoud van de voorhof

- Vs1-7 het koperen brandofferaltaar
- Vs8 koperen wasvat (vs8 hier speciaal vermeld: de spiegels van de vrouwen! vgl. Jk 1:22-24)

(4) De voorhof zelf

- Vs9-17 de voorhof (pilaren, voetstukken & kapitelen)
- Vs18-20 de ingang van de voorhof
- Vs21 de koperen pinnen

De ‘getelde’ dingen (38:21-23)

Parasjat P’goedé: Ex 38:21-40:38

Vs21 tabernakel ‘der getuigenis’: vanwege de 2 stenen tafels in de ‘ark der getuigenis’ (Ibn Ezra, Sforno)

Speciale dienst van Ithamar (jongste zoon van Aäron)
(Rasji, Ibn Ezra: gesteld over 2 Levitische families:
Gerson & Merari [vgl. Nm 3]; Nachmanides: gesteld
over het metaal in de tabernakel)

Vs22v. Bezaleël & Oholiab met ere genoemd

De materialen van de tabernakel (38:24-31)

Vs24 *goud*: 29 talent, 730 sikkel (bestemming ervan niet nader beschreven, zoals bij zilver & koper)

Vs25-28 *zilver* (deels afkomstig van de getelden, 30:11-16): 100 talent, 1775 sikkel (gebruikt voor de voetstukken, haken en dwarsstangen)

Vs29-31 *koper*: 70 talent, 2400 sikkel (gebruikt voor de koperen voetstukken, het altaar & het wasvat)

(zeer geringe hoeveelheid vergeleken met de tempels van Salomo en Herodes...)

De priesterkleren (39:1-31)

Vs1 de stoffen

Vs2-7 efod & schouderstukken (vs3 aanwijzing hoe het goud in de wol verwerkt werd; Nachmanides: enige detail van deze aard in Ex)

Vs8-21 borsttas

Vs22-26 bovenkleed

Vs27-29 tulband (Aäron), hoofddoeken (zonen) en onderkleren

Vs30v. voorhoofdsplaat met blauwpurperen koord

Het werk voltooid (39:32–40:2)

39:32a de onderdelen van de tabernakel en de priesterkleren naar Mozes gebracht

Vs32b-42 nogmaals opgesomd: thans gereed

Vs43 ook Mozes tevreden! (als type van Jesjoea) (vgl. God in Gn 1:31! ‘alles zeer goed’)

Mozes zegent de makers (Rasji: en wel met Ps 90:17: ‘bevestig het werk van onze handen over ons’)

40:1 nadat God zwijgend had toegezien (sedert 34:27!), neemt Hij nu weer het woord

Datering (40:1 v.)

Datum van de oprichting van de tabernakel:

1e dag van de maand Nisan (of Abib) van het 2e jaar na de Uittocht (vgl. vs17), d.i. bijna 9 maanden na de aankomst bij de Sinai (19:1)

Na aftrek van 2 à 3 x 40 dagen blijft ca. ½ jaar over voor de bouw van de tabernakel)

Joodse traditie: tussen *Jom Kippoer* (10e van de 7e maand) en 1e van de 1e maand (5 maanden + 3 weken)

God gebiedt (Ex 39+40)

Ex 39+40: 15x 'zoals JHWH geboden had'

3x 'alles wat JHWH geboden had'

18x: het Woord van God is maatgevend! (geldt in alle dingen: God weet het 't beste)

Geen eredienst die niet gedekt wordt door Gods Woord, want dat is genoegzaam & volmaakt (2Tm 3:16)

Test: Op 3:8 ('mijn Woord bewaard') (wat overigens geen 'eigenmachtige uitleg' toestaat! 2Pt 1:20)

Bevel tot opbouw (Ex 40:2-17)

Vs2-8 (a) tabernakel oprichten (gedetailleerd)

Vs9-11 (b) tabernakel, altaar & wasvat zalven (later [Lv 16] ook reinigen met bloed!)

Vs12v. (c) Aäron wassen, aankleden, zalven, heiligen (uitgewerkt in Lv 8)

Vs14v. Aärons zonen aankleden & zalven (zie Lv 8)

Vs16 Mozes voert het werk uit (hij alleen![?] Hb 3:2-6)

Vs17 dus in 1 dag opgebouwd!

Uitvoering (Ex 40:18-33)

Vs18-28 (a) de eigenlijke tent met toebehoren

Vs29 (b) het altaar in de voorhof

Vs30-32 (c) het wasvat in de voorhof

Vs33 (d) de voorhof (omheining & ingang)

N.B. ook Mozes wast zijn handen in het wasvat als hij
het heiligdom binnengaat!

Hij had daartoe als enige het recht (vgl. Nm 7:89)

Het priesterschap van Mozes

Rabbijnen: *‘Mozes 1^e priester van Israël’* (vgl. Ps 99:6)

(a) verricht offerdienst in inwijdingsweek van de priesters

(b) vs27 Mozes brandt reukwerk op het gouden altaar

(c) vs29 offert op het koperen altaar!

(d) vs31 wast zich in wasvat om het heiligdom in te gaan

Vgl. Dt 33:5 Ibn Ezra: Mozes ‘koning’ in Israël > type van Messias als Koning-Priester-Profeet (vgl. Gn 14:18; Zc 6:13; Hb 7+8)

De *Sjechina* (a) (40:34-37)

Slot van het Boek der verlossing (vs34-37): Gods heerlijkheid verschijnt (d.i. de wolkkolom van de Uittocht)! Vorige keren:

- (1) Uittocht (Ex 13+14)
- (2) na Israëls gemor (Ex 16:10)
- (3) op de berg Sinai (Ex 19:9,16; 20:21; 24:15-18)
- (4) op de ‘tent van ontmoeting’ (Ex 33:9v.)
- (5) bij de Godsverschijning (Ex 34:5)

De *Sjechina* (b) (40:34-37)

Thans:

(6) inwijding van de tabernakel (40:34-35; Nm 9:15v.!))

(7) anticiperend vermeld: op Israëls reizen (40:36-38;
uitvoeriger: Nm 9:17-23!)

Rasji: ‘overal waar Israël stilhield, rustte de wolkkolom
op de tabernakel’

Dus: de tabernakel is voor de *woestijnreis* (na Dt dan ook
weinig genoemd), de tempel is voor het *land*

De *Sjechina* (c) (40:34-37)

Letterlijk heiligdom:

(1) bij de inwijding van de tabernakel (hier)

(2) bij de inwijding van de 1^e tempel (1Kn 8:10; 2Kr 5:13v.) (week uit de tempel: Ez 9-11)

- *niet* bij de inwijding van de 2^e tempel (vgl. Ea 6; Hg 2) (ook geen ark; vgl. Jr 3:16)

(3) bij de inwijding van de '3^e' tempel (Ez 43)

De *Sjechina* (d) (40:34-37)

Geestelijk heiligdom

- Jesjoea = de ware ‘3^e tempel’ (Jh 1:14; 2:19-21; vgl. Lc 1:35; 9:34 > Mt 18:20)

Vgl. *Sjechina* < > Heilige Geest!

- ontstaan van de Gemeente (Hd 2:1-4; Heilige Geest! 1Ko 3:16; 2Ko 6:16; Ef 2:20-22; vgl. 3:21)
- nieuwe hemel & aarde: Op 21:3v.,10,22v. (‘tabernakel’ van God bij de mensen, het ‘nieuwe Jeruzalem’)

Terugblik

- Ex 32-34 ontrouw van Israël < > trouw van God
- Ex 35-39 trouw van Israël
- Ex 40 trouw van Mozes (> Jesjoea)

Een derde van Ex gewijd aan de tabernakel! Niet primair Beloofde Land, maar Gods heiligdom voorop (zie reeds 15:13,17) > voortgezet in Lv: de eredienst in dat heiligdom

GOD WIL WONEN BIJ MENSEN

Einde 2^e les